

tem so se še pobahali, češ: »Hvala Bogu, drago sem prodal vino!« A danes? Za polovnjak kiselice, kakoršna je prirasla lani, ponujali so nam vinotržci povprečno po 60 gl.

Iz tega pa sledi, da se nam je poprijeti vinoreje, te velevažne stroke z vso ljubeznijo in skrbjo ter da se sprijaznimo tudi z vsemi na to stran spadajočimi, neizogibnimi novotarijami, in da ovrzemo ono pravilo, ki pravi, da je najbolje gospodariti tako, kakor so nas učili stariši.

Da ni dobro vse, kar je novega, kar brez pre-miselka ovreči, o tem so se prepričali do dobra vsi oni vinogradniki, ki so se v svoji trmi ali svojeglavosti tako dolgo protivili škropljenju proti peronospori ali strupeni rosi. »Kakor je smod prišel, tako bode spet prešel«, so rekli ter se posmehovali onim, ki so hodili s škropilnicami okrog po vinogradih. Jeseni je bilo seveda napak. Kdo se je sedaj smejal, kdo pa jezil, ni mi treba omenjati. Torej rek: »Ovak so naši starci delali, pak so vsega mnogo imali« nima zlasti v vinoreji sedaj nobene veljave več.

Kaj pa je uzrok temu velikanskemu preobratu na polju vinoreje? Odgovor na to vprašanje je znan vsakemu dovolj. Uzrok so namreč raznovrstne nadloge, koje že nekaj let sem tepejo naše vinogradnike ter zmanjšujejo njih pridelek. Vsled teh nadlog pa tudi trta od dne do dne bolj peša, in stari vinogradi zlasti po nekaterih krajih vedno bolj izginjajo. Da se omikani vinorejci in učenjaki vsem raznovrstnim škodljivcem trte postavljajo po robu in da iščejo sredstev, kako iste zatreti, razume se pač samo ob sebi.

Najhujša sovražnika vinske trte sta pri nas trtna uš in pa peronospora ali strupena rosa. Prva, namreč trtna uš, je za vinorodne kraje tako velika nesreča, da nam bode le z največjim trudom in z največjim naporom gmotnih in duševnih močij s koristjo povzdigniti na nastalih pustinjah nove vinograde. Zakaj učenjakom se še do sedaj ni posrečilo, izumeti sredstva, s katerim bi bilo moči uničiti trtno uš, ne da bi se poškodoval tudi trs. Ako bode torej v našem vinorodnem kraju trtna uš, ki še sedaj samo tu in tam naznanja svoj prihod, dospela s svojim pogubonosnim delovanjem tako daleč, da se bodo tudi najbolj nevernemu Tomažu odprle njegove sedaj še zaslepljene oči, tedaj ne bode drugega sredstva, nego to, da si zasadimo vinograde z novimi, na ameriško trto cepljenimi domačimi trtami, ako sploh hočemo še vinorejci ostati. Amerikanizovanje je torej po današnjih izkušnjah jedina pomoč, rešiti vinograde gotovega propada.

Drug sovražnik naše trte, sovražnik, kojega so se ljudje v vinorodnih krajih še bolj preplašili, kakor pa hudobne trtne uši, je peronospora, strupena rosa ali po našem »novi smod«. Da, še dandanes povzroči ta škodljivka pri mnogih vinogradnikih več strahu in skrbij, kakor najhujša šiba naše gorice, toli preklicana trtna uš. To pa radi tega, ker je peronospora bolj splošna bolezen in se njeni učinki pokažejo takoj, medtem, ko se pojavlja trtna uš le tu in tam ter se škoda tega na skrivnem delujočega mrčesa občuti in spozna še le polagoma. Trtno uš pozna pri nas marsikdo le po imenu, medtem ko je veliko škodo, kojoj mu je povzročila peronospora, že bridko občutiti moral.

Kaj je peronospora ali strupena rosa?

Kaj je torej peronospora ali strupena rosa? Je-li rosa, kakor pravi nje ime? Ne! Je-li žival, kakor trtna uš? Tudi ne! Peronospora je prikazen (bolezen), ki nastane vsled neke prav majhne glivice ali gobice na listju vinske trte. List, na kojem ta bolezen nastane, začne se sušiti in predčasno odpade. Posledica tega pa

je, da niti grozdje, niti les dozoreti ne more. Da na tak način trs zeli trpi, pač vsakdo dobro vé, zakaj kar so pri človeku pljuča, to je pri rastlini listje.

Od kod pa je prišla ta vinogradska bolezen v naše kraje? Pritepla se je, kakor trtna uš k nam iz Amerike, kjer jo poznajo že dolgo. V Evropi so jo najprej in sicer l. 1878 opazili na Francoskem; od tod se je naglo širila po gornji Italiji, Švici, Grškem, Ogerskem itd. V naš, to je v ljutomersko-ormoški vinorodni okoliš se je pritepla, kakor znano, l. 1887 in 1888, ko smo pridelali znano kiselico.

Zanimivo je, kako ta glivica deluje. Na listu, koji peronospora napade, naredi na spodnji strani nežne, belemu plesnivcu podobne pičice ali vejice; spočetka so nakopičene te pičice ob listnih žilah, pozneje pa zaležejo več površja.

Kako pa ta plesnivec nastane? Glivica pride na zgornjo stran lista; kmalu se zarije vanj in napravi tam neko nežno mrežasto tvarino, kateri pravijo učenjaki micelij ali podgobje. Micelij ima vsaka goba ali gliva, tudi jedilne gobe, n. pr. globanje, pri katerih tiči v zemlji.

Iz podgobja se prikažejo na spodnji strani lista majhne, vejicam podobne nitke; te na konci otečejo ter rodé prav drobno, hruškicam podobno semenje, takomenovani tros ali kliena zrna. Ta tros, kó dozori, odpade, in veter ga odnese na druge, sosedne trte, kjer kali, ter nadaljuje v novih naselbinah svojo škodo.

Ker se naredi na jednom samem listu po pol milijona in še več trosov, katerih more vsak pri ugodnih razmerah na trtnem listu kaliti, zato je pač razumljivo, zakaj ta bolezen tako neizmerno naglo napreduje.

(Dalje prih.)

Sejmovi. Dne 5. julija v Mariboru (tudi za konje), na Rečici, Podplatu, Vidmu, v Vuzenici, Vojniku in pri Sv. Petru pri Cmureku. Dne 6. julija v Spielfeldu in Radgoni. Dne 7. julija v Lučanah in Imenem (za svinje). Dne 8. julija pri Sv. Emi, pri Sv. Juriju ob Pesnici, v Pišecah, na Hajdinju in na Bregu pri Ptuju (za svinje).

Dopisi.

Iz Nove Štiffe pri Gornjem gradu. (Zbor.)

Pri nas so se nekateri možje, res pravi rodoljubi, lotili sicer težavnega in dostikrat tudi zelo nehvaležnega posla ter ustanovili za našo občino kmetijsko in bralno društvo, katero hvala Bogu, vkljub različnim neugodnim razmeram še precej dobro napreduje in upati je, da bode zanimanje postalo vedno večje; izvoljeni odbor bode gledal porabiti vsako priliko, katera bi povspeševala napredek društva, ter ob jednom napredek vseh župljanov. Daj Bog, da bi kmalu vsi spoznali, kako potrebno jim je združevanje, kako potreben duševen in gmoten napredek. Le v slogi je moč! Omenjeno društvo je zborovalo dne 20. junija v tukajšnji novopostavljeni šoli prvokrat po svojej ustanovitvi in pri tem zborovanju je društveni predsednik, g. učitelj Kelc, prednašal še razmeroma precej številnemu občinstvu o izvršitvi pregleda zemljarinskega katastra, kar se bode letos vršilo, ter razlagal postavo od dne 17. aprila 1896, zadevajočo povzdigo reje goveje živine. Navzočniki so prednašatelja zelo pazljivo poslušali ter sledeče prednašateljeve predloge vsprejeli z navdušenjem soglasno: 1. Da državni in deželni zbor skrbi zato, da se povzdigne kmetijstvo, posebno živinoreja v teh krajih, v ta namen naj se preskrbi zadosti plemenskih bikov, 2. da se osnuje kmetijska šola na Spodnjem - Štajarskem s slovensko-

nemškimi učnim jezikom in sicer v okraju celjskem, 3. naj dotične oblasti skrbe za to, da se tukajšnji škofovski pašniki preveč ne zarastejo z drevjem, kakor se to žal, po sedajšnjem oskrbniku v veliko škodo živinorejše pripuščajo, a nasprotno se pa skoraj vsako leto terja višja najemnina od pašnikov. — Da se pri prihodnjem zborovanju vidimo še v mnogo večjem številu, k temu pomozi Bog in zavednost naših vrlih kmetov!

Iz Celja. (Razno.) Slovenci v Celju imamo sedaj res krasni »Narodni dom«. V njem se zbirajo razna društva, ali vendar je celo društveno življenje nekako mrtvo. Pred enim letom se je toževalo, da nam manjka prostorov in zaradi tega je gibanje in življenje narodnih društev tako zaspano in omejeno. No, sedaj je ta nedostatek odpravljen, ali kakor že rečeno, društveno življenje je še vedno mrtvo. Prirejajo se veselice sicer zelo redke, in za pristop k istim se zahteva, menda nalašč zaradi tega, da jih nižji slojevi ne morejo obiskovati, tako visoka vstopnina, kakor da bi med spodnje-štajarskimi Slovenci bila sama aristokracija in bogataši. Nasledek temu je, da društveniki, ki morajo že itak doprinesati žrtve z mesečnimi doneski, nimajo od takih zabav nič, društvene veselice pa so navadno slabo obiskane. Obžalujemo, da moramo priznati, da so bile društvene razmere, dokler ni bilo »Narodnega doma«, boljše urejene, kakor pa so sedaj. — Krčmo v »Narodnem domu« oskrbuje in vodi narodna čitalnica, a če prideš v isto, ne najdeš drugega časnika kakor, strmi, »grško tetko« — pogreša se samo še »Deutsche Wacht« — kmet pa zastoj popraša po »Slov. Gospodarju« in »Domovini«. Sicer pa menda že vodstvo vé, kaj stori, ker zahajajo sami tujci (?) v »Narodni dom«. Toliko za danes; ostalo si še prihranimo za pozneje, ako se vodstva društev ne bodo ganila, da odpravijo nedostatke, ter pokazala da jim je tudi kaj za društveno življenje in ne samo za monopol na »Narodni dom«. Pravicoljubi.

S Teharjev. (Zborovanje) [Konec.] O drugem točki, o preskrbi za starost, je govoril načelnik društva. O takih rečeh se pri nas premalo govori. Poudarja se dan za dnem, kako kvarljiva in neumna je socialistična stranka, a premalo naglašamo, kake pravice smejo zahtevati in morajo dobiti delavci. 1. Vsak delavec mora imeti, kakor že papež v svojej slavnej okrožnici učé, tako plačilo, da lahko pošteno preživi sebe in svojo družino. 2. Pravico ima do poštenega in zdravega stanovanja. 3. Preskrben mora biti za bolezen in če ga zadene nezgoda, ko ne more več delati. 4. Preskrben mora biti za onemoglost in starost. Sedanje postave o tem niso zadostne in se mnogokrat, kakor uči izkušnja, prekršujejo in prestopajo. Zato premnogokrat dobivajo samo prav malo pokojnino, katera je morebiti zadostna za počasno umiranje, a nikakor ne za človeško življenje. Morajo torej na stare dni stradati, če prav so ves svoj vek pošteno delali, in nadlegovati morajo za podpore tudi še svoje občine, ki so pa same ubožne in tudi nevoljne, dajati podpore ljudem, ki so morebiti ves svoj čas drugod preživeli in vse svoje moči drugod pustili. Država je torej dolžna gledati na to, da bode vsak pošten delavec lahko mirno preživeval onemogla svoja leta, brez bede in brez nevoljne miloščine. Če se to napravi, in če se vrh tega uredi še tudi to, da vsak delavec od čistega dobička tvornice (fabrike) ali rudokopa itd. dobivaj določen del odstotkov in imej tudi kolikor toliko upliva na vodstvo, če se to osnuje, potem bode vsak pošten delavec lahko pokojno živel in pokojno zrl v bodočnost in ne bode se treba bati silovitega prevrata, ki nam sedaj grozi, vsem v kvaro, a nikomur ne v korist. Tudi tisti, ki mislijo, da so socialni demokrati, ker ne uméjo, kaj so in kaj namerjajo te vrste ljudje, bili so do konca zadovoljni s temi našeli krščan-

skega socializma. — Da bi pač vsi še o pravem času spoznali, kje in kdo so res pravi prijatelji delavskega stanu: ne tisti, ki zaradi tega, ker so zato dobro plačani, hrumé in razburjajo samo, ampak tisti, ki se na svojo škodo resno trudijo, da bi se delavcem vzboljšalo razmerje!

Iz Zič. (40-letnica župnikovanja.) Dne 16. junija se je bilo dopolnilo štirideseto leto, odkar so bili naš č. g. župnik Gašpar Zabukovšek k nam prišli. Že 1893. leta so peli slovesno svojo zlato sv. mašo, lani so pa trije njihovi učenci tri nedelje zaporedoma tukaj peli novo sv. mašo. Gotovo redki dogodki! Ko smo zadnji praznik sv. apostolov Petra in Pavla obhajali god našega farnega priprošnjaka sv. Petra, so vlč. g. dekan konjski v začetku svojega slavnostnega govora razgrnili pismo prečast. kn. šk. konzistorija, iz katerega so nam naznanili, da so naš premil. g. knezoškof ukazali toliko letnemu zvestemu duš. pastirju, č. zlatomašniku, našemu g. župniku častitati ter jim objaviti višjepastirsko popolno zadovoljnost. To visoko odlikovanje je napravilo najugodnejši utis na osemdesetletnega č. gosp. župnika, kakor na njihovo verno udano čredo, pa tudi na nas sosede, ki smo se bili k tej svečanosti zbrali v obilnem številu. Na mnoga leta! Sosed J.

Z Laškega. (Nesreča.) Kdo bi bil mislil, ko se je na dan presv. Rešnjega Telesa vršila slovesna procesija in je vse veselo bilo, da bo popoldne velika nesreča obiskala našo faro! Ob pol 3. popoldne prignala se je strašna burja in blisk je udaril v najboljšo kmetijsko hišo v občini Sv. Kristof št. 2 pri Janezu Petku, po domače Kajtna. Hipoma je vse posestvo bilo v plamenu. Gospodinja, trudna od vsakdanjega dela, zaspala je bila pod kozolecem. Udarec jo vzbudi, ona zagleda nesrečo, pomaga se živino iz hleva goniti in — naenkrat se zgrudi mrtva na tla. Srčna kap jo je zadela. Bila je najbolj pridna gospodinja iz cele fare, bila je spoštovana povsod, kakor je pričal tudi njen pogreb, katerega se je udeležilo ogromno število ljudstva ne le kmečkega, ampak tudi iz trga. Slutila je mogoče, da jo Vsemogočni hoče poklicati pred svoj sodnji stol; kajti še pred enim tednom je sprejela po svoji navadi sv. zakramente in priporočala se je domačemu gospodu kaplanu v prošnjo za srečno zadnjo uro. Naj počiva v miru! Nam je zapustila opominj: »Cujte in molite, ker ne veste niti dneva, niti ure!«

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Sijamski kralj Kulalongkorn je obiskal Nj. veličanstvo svetlega cesarja. — Notranji politični položaj še je vedno nejasen. Grof Badeni bi kaj rad spravil liberalne veleposestnike v večino državnega zbora. Toda ti močje bode ondi le skrbeli za židovske bogatine ter ovirali postave, ki bi bile na korist kmetom in obrtnikom.

Češko. Več nemških občinskih zastopov je sklenilo, da nočejo več pobirati davkov in opravljati nekaterih pisarij za okrajna glavarstva. To je sklep nemških kričačev; ljudstvo bode pa imelo samo večje stroške. — V Ustje je prišlo na shod nemške zveze 6000 ljudij. Poslanec Zimmermann iz »rajha« pa ni smel čez mejo.

Štajarsko. V Ljubnem na Gornjem Štajarskem so v nedeljo otvorili zgodovinsko razstavo. Največ rečij je razstavljenih iz leta 1797., ko so Francozi prodrli do Ljubnega in se je ondi začel sklepati mir, ki se je pozneje dosegel v Kampoformiju.